

Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη σημαντική πόλη της αυτοκρατορίας. Αναπτύσσει σπουδαία εμπορική, πνευματική και πολιτική κίνηση που τη διατηρεί μέχρι και στα χρόνια της παρακμής της αυτοκρατορίας.

Θεσσαλονίκη

- Σπουδαίο οικονομικό και πνευματικό κέντρο.
- Σταυροδρόμι στεριανών και θαλάσσιων εμπορικών δρόμων.

Σαρακηνοί (904) και Νορμανδοί (1185)

- Τα χαρίσματα αυτά την κάνουν στόχο κατακτητών.
- Τη κατέλαβαν και τη λεηλάτησαν:
 1. οι Σαρακηνοί το 904
 2. οι Νορμανδοί το 1185

Στα χρόνια της παρακμής του Βυζαντίου 13ος—14ος αι.

- Παρά τις δυσκολίες η Θεσσαλονίκη κρατά τον πλούτο και την εμπορική της κίνηση μέχρι τα τελευταία χρόνια του Βυζαντίου.
- Διατήρησε και αύξησε την πνευματική και εμπορική της δραστηριότητα (αυτοδιοικούμενη).
- Λειτούργησαν κατώτερα και μέσα σχολεία, αλλά και ανώτατες σχολές (Μαθηματικών, Νομικής, Φιλοσοφίας και Ρητορικής). Τους μισθούς των δασκάλων πλήρωναν οι αρχές της πόλης.

Κίνημα των Ζηλωτών

- Πολιτικό κόμμα.
- Υπερασπίζονταν τα συμφέροντα των χαμηλών τάξεων απέναντι στους πλούσιους και δυνατούς.

- Τον 14ο αι. έγιναν αιματηρές συγκρούσεις με νικητές του Ζηλωτές.

- Διοίκησαν τη Θεσσαλονίκη για 7 χρόνια (1342—1349) “Δημοκρατική κυβέρνηση”

Οι ευγενείς με τη βοήθεια του αυτοκράτορα της Πόλης, καταφέρνουν να ξαναπάρουν τη διοίκηση της Θεσσαλονίκης.